

#OdPodstaw

Porozmawiajmy o podstawach programowych

EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA

propozycje zmian w podstawie programowej

lipiec 2025

**Edukacja wczesnoszkolna prowadzona w klasach I–III
szkoły podstawowej w proponowanym wymiarze
21 godzin tygodniowo**

Materiał nie jest pełną wersją podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej.
Zawiera jej kluczowe fragmenty, opis i kierunek najważniejszych zmian.
Projekt nowej podstawy przygotowany przez IBE PIB zostanie zaprezentowany
i przekazany do Ministerstwa Edukacji Narodowej we wrześniu 2025 roku.

Nowa podstawa programowa zacznie obowiązywać od 1 września 2026 roku
w klasach I szkoły podstawowej.

DLACZEGO ZMIENIAMY OBECNĄ PODSTAWĘ PROGRAMOWĄ?

W opinii ekspertów i części nauczycieli dotychczasowa podstawa programowa dla edukacji wczesnoszkolnej nie w pełni uwzględniała potrzeby rozwojowe dzieci oraz społeczny kontekst ich funkcjonowania w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

W badaniach ankietowych IBE PIB na temat podstaw programowych (styczeń 2025) wzięło udział ponad 4600 nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej.

Wśród rekomendacji nauczycieli wymieniano przede wszystkim:

- uspołnienie podstawy programowej,
- skonkretyzowanie zapisów,
- opracowanie modelu rzeczywistej integracji obszarów edukacji,
- uszczegółowienie warunków realizacji.

Potrzeba zmian jest widoczna również w wynikach międzynarodowych badań porównawczych:

- mniejsze zainteresowanie matematyką i przyrodą – badania TIMSS z 2023 roku wskazują, że uczniowie kończący I etap edukacji w coraz mniejszym stopniu uważają te przedmioty za interesujące, maleje też grupa dzieci, które można uznać za szczególnie nimi zainteresowane;
- spadek zainteresowania czytelnictwem – w badaniu PIRLS 2021 Polska znajduje się w dolnej części tabeli, zajmując 50. miejsce wśród 57 krajów biorących udział w badaniu. Wśród polskich czwartoklasistów uczących się w 2021 roku postawy wobec czytania są mniej pozytywne niż wśród czwartoklasistów z 2016 roku.

WIEDZA, KOMPETENCJE I SPRAWCZOŚĆ

Edukacja wczesnoszkolna stanowi kluczowy okres w życiu i rozwoju dzieci, podczas którego zachodzą intensywne procesy psychofizyczne, społeczne i emocjonalne. Charakteryzuje się on znacznym zróżnicowaniem w zakresie potrzeb, zasobów oraz tempa rozwoju indywidualnego uczniów. W związku z tym istotą kształcenia na tym

etapie jest tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu potencjału rozwojowego każdego dziecka w sposób zindywidualizowany, respektujący jego unikatowe predyspozycje i dynamikę rozwoju.

Podstawowym celem edukacji wczesnoszkolnej jest rozwijanie naturalnej ciekawości poznawczej dzieci poprzez różnorodne formy aktywności, które umożliwiają zdobywanie doświadczeń oraz rozwijanie kompetencji społecznych, emocjonalnych i poznawczych. Dzieci w tym wieku potrzebują aktywności, doświadczeń, poczucia kompetencji i własnej wartości.

Ważnym zadaniem edukacji w klasach I–III powinno być zachęcanie uczniów do samodzielnych poszukiwań – niewolnych od błędów, testowania i obserwowania rzeczywistości – oraz rozwijanie pasji w zakresie różnych obszarów, w tym zwłaszcza matematyki i przyrody oraz czytelnictwa.

Kluczowe wyzwania:

- podtrzymywanie i rozbudzanie zainteresowania uczeniem się;
- podtrzymanie i rozbudzanie motywacji do nabywania wiedzy i umiejętności;
- wspieranie rozwoju kompetencji społeczno-emocjonalnych;
- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi samodzielności, udziału w podejmowaniu decyzji, odpowiedzialności oraz poczucia sprawczości.

NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA NOWEJ PODSTAWY PROGRAMOWEJ

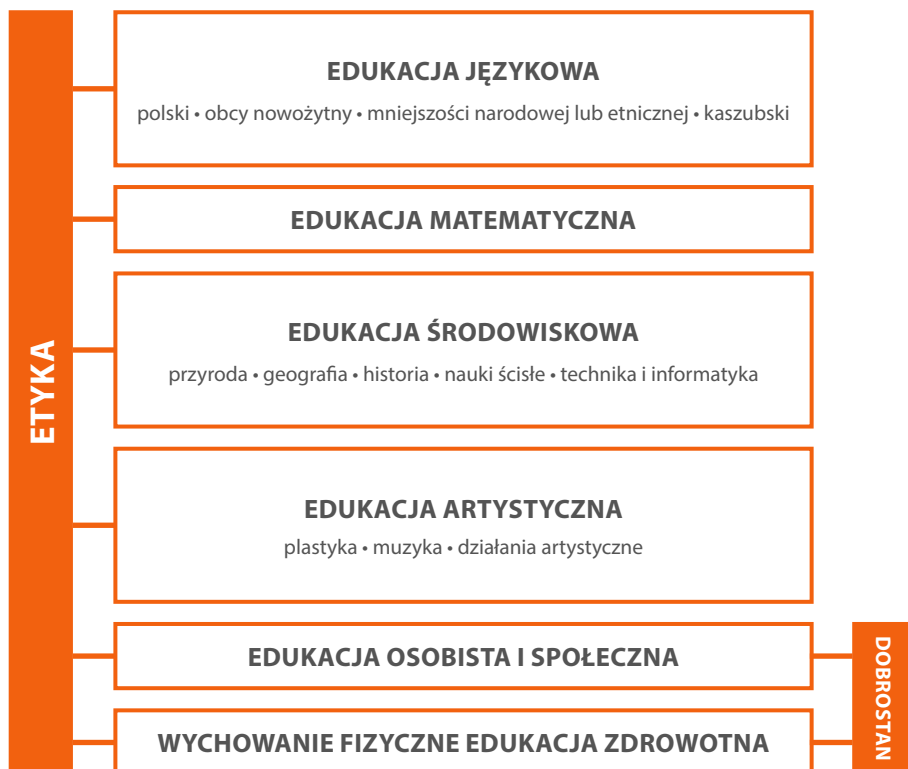
Edukacja wczesnoszkolna wspiera wszechstronny rozwój uczniów i wykorzystanie indywidualnego potencjału. Ma charakter zintegrowany, skoncentrowany wokół kompetencji fundamentalnych (językowych, matematycznych, cyfrowych) oraz kompetencji przekrojowych (rozwiązywania problemów, sprawczości, współpracy i dbania o innych, myślenia krytycznego oraz kreatywnego).

Uczniowie i uczennice:

- zdobywają wiedzę i umiejętności oraz rozwijają postawy za pośrednictwem różnorodnych działań i doświadczeń, eksperymentowania i badania świata zarówno samodzielnie, jak i we współpracy;
- zdobywają i wykorzystują wiedzę oraz umiejętności z różnych dziedzin w sytuacjach życia codziennego;
- pogłębiają, rozszerzają i systematyzują w szkole działania i doświadczenia z życia codziennego;
- uczą się elastycznie nimi posługiwać poprzez aktywne uczestnictwo w zintegrowanych doświadczeniach edukacyjnych.

GŁÓWNE ZMIANY

- 1 • Wspieranie aktywności badawczej dzieci w konstruowaniu, a nie odtwarzaniu wiedzy i umiejętności.**
- 2 • Wzmocnienie kompetencji komunikacyjnych jako wsparcie w rozwoju i uczeniu się.**
- 3 • Większy nacisk na rozwój kompetencji społeczno-emocjonalnych dzieci w zakresie rozumienia siebie, koncentracji oraz nawiązywania i podtrzymywania relacji z innymi.**
- 4 • Rozwijanie poczucia sprawczości – tworzenie sytuacji edukacyjnych sprzyjających rozwijaniu samodzielności dzieci, sprawczości w działaniu, podejmowaniu decyzji, oddziaływaniu na rzeczywistość szkolną, partycypacji.**
- 5 • Wsparcie rozwoju kreatywności i krytycznego myślenia oraz działania poprzez zróżnicowane formy aktywności: matematyczne, językowe, badawcze, artystyczne oraz zabawy i gry edukacyjne.**

Struktura podstawy programowej zawiera sześć zintegrowanych obszarów:

1. edukacja językowa obejmująca język polski, język obcy nowożytny, język mniejszości narodowej lub etnicznej oraz język kaszubski;
2. edukacja matematyczna;
3. edukacja środowiskowa, którą współtworzą przyroda, geografia, historia, nauki ścisłe oraz technika i informatyka;
4. edukacja artystyczna obejmująca plastykę, muzykę i działania artystyczne;
5. edukacja osobista i społeczna;
6. wychowanie fizyczne i edukacja zdrowotna.

INFORMACJE O ZMIANACH W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

1 • Edukacja językowa

We wszystkich poznawanych przez ucznia językach obejmuje:

- kształcenie kompetencji komunikacyjnych, które stanowią podstawę rozwoju emocjonalno-społecznego i procesów uczenia się;
- pogłębianie świadomości językowej w sposób funkcjonalny, co służy wyposażeniu uczniów w narzędzia niezbędne w komunikacji, a także w odbiorze i tworzeniu tekstów;
- odkrywanie i używanie języka poprzez samodzielną eksplorację zróżnicowanych tekstów oraz rozwijanie twórczości językowej.

Każdy z tych celów jest realizowany poprzez praktykowanie języka w różnych formach: mówienie i słuchanie, czytanie, pisanie.

Zmiany w obszarze edukacji językowej:

- **Dowartościowanie kompetencji komunikacyjnej** jako fundamentu funkcjonowania w społeczeństwie (w tym efektywnego komunikowania się w różnych sytuacjach i rolach społecznych, tworzenia i rozwijania relacji społecznych, rozpoznawania i wyrażania emocji) oraz procesów uczenia się (w tym poznawania i rozumienia otaczającego świata we wszystkich jego obszarach, rozwijania procesów myślowych czy sygnalizowania ciekawości poznawczej). Rozszerzenie kształcenia umiejętności związanych z mówieniem i słuchaniem oraz uczestnictwem w rozmowie na obszary wszystkich edukacji przedmiotowych oraz takie kształtowanie doświadczeń edukacyjnych, które umożliwia rozwijanie wskazanych wyżej kompetencji w naturalnych sytuacjach komunikacyjnych, np. poprzez uczenie się kooperacyjne czy tworzenie tekstów kierowanych do rzeczywistych adresatów.
- **Zmiana sposobu nauczania czytania:** zamiast podejścia lingwistycznego, które koncentruje się na technicznym aspekcie czytania, czyli rozpoznawaniu znaków graficznych i ich przekładzie na elementy brzmieniowe, **podejście oparte na rozumieniu czytanego tekstu**. Jego podstawą jest rozwijanie motywacji

wewnętrznej do czytania oraz doskonalenie umiejętności analizy i interpretacji tekstu, a efektem – korzystanie przez uczniów z umiejętności czytania do samodzielnego zdobywania informacji oraz dla przyjemności wynikającej z przeżycia literackiego.

- **Uzupełnienie nauki pisania o podejście rozwojowe**, w którym nauczyciel zachęca uczniów do kreślenia znaków i tworzenia wypowiedzi, wykorzystując naturalne zainteresowanie dzieci językiem pisanym oraz jego funkcją w przekazywaniu i utrwalaniu informacji, a także kreowaniu własnych wypowiedzi.

2 • Edukacja matematyczna

Struktura obszaru uwzględnia:

- liczby, miary;
- figury, dane;
- problemy matematyczne.

W nowej podstawie programowej edukacji wczesnoszkolnej w obszarze edukacji matematycznej akcentuje się:

- rozwój myślenia pozwalającego na doświadczanie, rozumienie, opisywanie świata w aspekcie ilościowym i przestrzennym;
- tworzenie sytuacji edukacyjnych umożliwiających różnorodne aktywności uczniów o charakterze matematycznym w praktycznym kontekście;
- odkrywanie własności matematycznych, dostrzeganie regularności, rozwiązywanie problemów;
- wykorzystywanie różnych strategii oraz komunikowanie rozwiązania z wyjaśnieniem sposobu rozumowania;
- rozwój wiedzy i umiejętności z geometrii przestrzennej oraz wyszukiwania, porządkowania i prezentowania danych w formie tabel i diagramów;
- matematyzację zdobywanych doświadczeń i rozwijanie języka matematycznego w sytuacjach życia codziennego, ze szczególnym uwzględnieniem elementów edukacji finansowej, architektonicznej, społecznej.

3 • Edukacja środowiskowa

Struktura obszaru obejmuje:

- procesy życiowe i bioróżnorodność;
- procesy fizyczne w codzienności dziecka (elektryczność, magnetyzm, siła, światło, dźwięk);
- materiały i ich właściwości;
- edukację klimatyczną;
- edukację historyczno-obywatelską.

Specyfika edukacji środowiskowej ma polegać na:

- uczeniu się przez osobiste doświadczanie, a więc testowanie, obserwowanie, wielozmysłowe eksplorowanie, eksperymentowanie;
- wzbogacaniu wiedzy i zrozumienia pojęć naukowych poprzez badanie organizmów żywych, ich środowiska, energii, sił, materiałów oraz procesów przemian;
- umożliwieniu uczniom pełnienia odpowiedzialnych funkcji obywatelskich jako jednostkom, członkom rodzin i społeczności lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich;
- rozwijaniu patriotyzmu poprzez kształtowanie sprawstwa i odpowiedzialności za ochronę środowiska, jako elementu dbania o wspólne dziedzictwo narodowe i europejskie, kształtowanie szacunku do własnej ojczyzny oraz zachęcanie do działań na rzecz jej dobra i zrównoważonego rozwoju;
- twórczym i odpowiedzialnym korzystaniu z technologii, przygotowaniu do życia we współczesnym cyfrowym społeczeństwie.

Zmiany w obszarze edukacji środowiskowej:

- jest bardziej interdyscyplinarna, praktyczna i skoncentrowana na kształtowaniu postaw naukowych, odchodząc od tradycyjnego, normatywno-moralnego modelu edukacji społecznej i przyrodniczej;

- odzwierciedla globalne wyzwania współczesnego świata, takie jak kryzys klimatyczny, konieczność zrównoważonego rozwoju i współpracy międzynarodowej;
- stwarza warunki do zaangażowania się uczniów w eksplorację środowiska naturalnego i społecznego;
- dąży do rozwijania podejścia badawczego oraz opanowania podstaw naukowego myślenia i działania, co sprzyja konstruowaniu osobistego rozumienia otaczającego świata, zależności w nim występujących i swojego w nim miejsca;
- skupia się na rozwijaniu postaw uczniów wobec przyrody poprzez badanie procesów, które wpływają na zmiany środowiska przyrodniczego i społecznego oraz ich wzajemne relacje;
- służy aktywizacji proekologicznej uczniów, włączaniu się w działania na rzecz środowiska;
- wprowadza spójne podejście do nauczania informatyki, łącząc technikę z elementami programowania, projektowania cyfrowego i podstaw elektroniki;
- akcentuje praktyczne umiejętności potrzebne w codziennym życiu oraz rozwijanie kompetencji cyfrowych, niezbędnych we współczesnym świecie.

4 • Edukacja artystyczna

Struktura obszaru obejmuje:

- percepcję i interpretację sztuki;
- ekspresję i tworzenie;
- działania artystyczne.

Edukacja artystyczna umożliwia korzystanie z różnorodnych form ekspresji, dzięki którym uczniowie mogą wyrażać swoje emocje i doświadczenia za pomocą różnych środków wyrazu:

- rozwija umiejętność odbioru dzieł artystycznych – plastyki, wybranych sztuk wizualnych (np. filmu) i muzyki – oraz ich interpretacji dostosowanej do możliwości i wrażliwości uczniów;

- tworzy warunki do ekspresji i twórczości w zakresie plastyki, muzyki oraz innych dziedzin sztuki;
- umożliwia projektowanie i realizowanie działań integrujących różne formy sztuki, z wykorzystaniem inwencji uczniów i wspieraniem odwagi twórczej (teatr, film);
- wspiera budowanie relacji, poznawanie indywidualnych zainteresowań i możliwości w aktywności artystycznej, związanej także z kulturą i tradycją lokalną.

Działania twórcze są zintegrowane z codziennymi doświadczeniami uczniów, uwzględniają ich zróżnicowane potrzeby i rytm rozwoju.

5 • Edukacja osobista i społeczna

Struktura obszaru obejmuje:

- rozwój osobisty;
- rozwój społeczny.

Edukacja osobista i społeczna umożliwia poznanie siebie, wspiera rozwijanie umiejętności współpracy, empatii i odpowiedzialności w relacjach z innymi.

Umożliwia też zdobywanie doświadczeń i podejmowanie w środowisku szkolnym działań wymagających planowania, podejmowania decyzji, realizowania działań i refleksji po ich zakończeniu.

Edukacja osobista i społeczna koncentruje się na:

- rozwijaniu umiejętności współpracy, empatii i odpowiedzialności w relacjach z innymi;
- wyrażaniu emocji i radzeniu sobie z wyzwaniami codzienności;
- budowaniu szacunku do siebie i innych oraz świadomego uczestnictwa w działaniach w grupie;
- planowaniu i realizacji działań we współpracy z innymi, mających na celu zmiany w klasie, szkole czy najbliższej okolicy;
- partycypacji społecznej w działaniach na rzecz najbliższego środowiska, uwrażliwianiu na problemy społeczne.

WYBRANE EFEKTY UCZENIA SIĘ

Poniżej zaprezentowano wybrane fragmenty podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej – efekty uczenia się jednego z obszarów edukacji językowej oraz edukacji matematycznej.

1 • Edukacja językowa w języku polskim

Komunikacja. Język mówiony

Uczeń:

1. rozumie komunikaty werbalne i niewerbalne oraz adekwatnie na nie reaguje;
2. wypowiada się w sposób sensowny i spójny, zrozumiały dla odbiorcy, uwzględniając normy etyki i zasady etykiety językowej;
3. używa języka w sposób dostosowany do sytuacji i intencji komunikacyjnej; dostrzegając znaczenie komunikacji w budowaniu relacji z innymi;
4. przyjmuje rolę słuchacza lub mówcy; angażuje się w rozmowę, wykazując empatię i wchodząc w interakcję z rozmówcą;
5. informuje rozmówcę o faktach oraz własnych emocjach i potrzebach, dążąc do precyzji i zgodności z rzeczywistością;
6. wyraża własne opinie, oceny i preferencje, wykazując szacunek dla przekonań rozmówców;
7. zadaje pytania dostosowane do kontekstu rozmowy lub wypowiedzi innych osób, w tym otrzymanych poleceń i instrukcji, pogłębiając zrozumienie wypowiedzi rozmówców;
8. aktywnie uczestniczy w rozmowie grupowej: słucha innych, zabiera głos i wypowiada się zgodnie z przyjętymi zasadami komunikacji w grupie;

9. wykorzystuje język mówiony jako narzędzie wspólnego działania, dzielenia się pomysłami i prezentowania rezultatów pracy indywidualnej i grupowej;
10. pomaga innym w zrozumieniu informacji, wyjaśnia proste pojęcia i zadania własnymi słowami, wspiera porozumienie się w grupie.

2 • Edukacja matematyczna

Myślenie matematyczne

Uczeń:

1. czyta i rozumie proste teksty zawierające treści zmatematyzowane, np. rozkłady jazdy, kalendarz, cenniki, przepisy, instrukcje itp.;
2. tworzy dogodny dla siebie sposób rozwiązania zadania, także nietypowego, wykorzystując: rysunek, piktogramy, liczmany, symbole itp.;
3. rozwiązuje zadania tekstowe, tworząc własne strategie, i wyjaśnia innym zastosowany sposób rozwiązania;
4. weryfikuje rozwiązania uzyskane przez siebie i innych, rozmawia o nich;
5. korzysta z umiejętności strategicznego myślenia, także podczas gier planszowych, kościanych, karcianych;
6. dostrzega, kontynuuje i opisuje rytmy i regularności przedstawione w różny sposób;
7. wykorzystuje umiejętności matematyczne w codziennych sytuacjach.

PRZYKŁADY DOŚWIADCZEŃ EDUKACYJNYCH

- Uczniowie przynajmniej raz w roku szkolnym wspólnie wybierają książkę do omówienia podczas lekcji.
- Uczniowie w grupach realizują przynajmniej po jednym projekcie w każdym z wymienionych obszarów:
 - **edukacja finansowa** – działanie zapoznające z rolą pieniądza;
 - **geografia** – zaplanowanie działań pozwalających na odkrywanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego najbliższego otoczenia;
 - **technika** – działanie zakładające skonstruowanie maszyny prostej;
 - **edukacja obywatelska** – identyfikacja i rozwiązanie problemu w klasie lub szkole.
- Uczeń uczestniczy w przygotowaniu i realizacji wydarzenia artystycznego łączącego różne dziedziny sztuki i prezentowanego poza klasą.
- Uczeń w grupie opracowuje plan podróży po swoim regionie, skupiając się na rozpoznawaniu tradycji i zwyczajów.

Zespół Podstawy Programowej Edukacji Wczesnoszkolnej

- Agnieszka Bruska
- Sandra Cieśla
- dr Joanna Dobkowska
- Monika Gromek
- dr Anna Hesse-Gawęda
- dr Radosław Kaczan
- Grażyna Kilbach
- dr Maria Koloch
- prof. Renata Michalak
- Agata Pyrek
- Anna Stalmach-Tkacz
- Ewa Szczepańska
- Zofia Wietrzyk
- dr Małgorzata Zambrowska
- dr Karolina Żelazowska-Byczkowska
- prof. Małgorzata Żytko

Lista autorów i recenzentów wszystkich podstaw programowych, które powstają w IBE PIB jest dostępna na stronie:

<https://ibe.edu.pl/pl/podstawy-programowe>

Po zapoznaniu się z tym dokumentem, uwagi dotyczące podstaw programowych prosimy przesyłać za pomocą formularza do informacji zwrotnej. Wszystkie opinie zostaną przekazane Ministerstwu Edukacji Narodowej wraz z gotowymi projektami podstaw programowych przygotowanych w IBE PIB.

[Link do formularza](#)

We wrześniu na stronie IBE PIB zostaną opublikowane pełne projekty podstaw programowych, a następnie odbędzie się wysłuchanie publiczne.